LATVIJAS REPUBLIKAS CENTRĀLĀ VĒLĒŠANU KOMISIJA

Smilšu iela 4, Rīga, LV-1050 · http://www.cvk.lv · Tālrunis: 25494995 · E-pasts: cvk@cvk.lv

LĒMUMS

Nr. 19

Rīgā 2026. gada 6. maijā

Par politiskās partijas "LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ" iesniegto likumprojektu "Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā"

[1] Centrālajā vēlēšanu komisijā (turpmāk – CVK) 2026. gada 23. martā politiskā partija "LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ", reģ. Nr. 40008310156, juridiskā adrese: Rīga, Aldaru iela 6-3 (turpmāk — Iesniedzējs), iesniedza iesniegumu par likumprojekta „Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā" (turpmāk – likumprojekts) reģistrāciju parakstu vākšanai. Minētajam iesniegumam pievienots likumprojekts un tā anotācija.

[2] Saskaņā ar likuma "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" (turpmāk – Likums) 23. panta ceturto daļu CVK 45 dienu laikā pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

1) reģistrēt likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu;

2) noteikt termiņu iesniegumā un likumprojektā vai Satversmes grozījumu projektā konstatēto trūkumu novēršanai;

3) atteikt likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju šā panta piektajā daļā minētajos gadījumos.

Šā panta piektā daļa noteic, ka CVK atsaka likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju, ja:

1) iniciatīvas grupa neatbilst šā panta otrās daļas prasībām;

2) likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts pēc formas vai satura nav pilnībā izstrādāts.

3) atteikt Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju šā panta piektajā daļā minētajos gadījumos.

Šā panta piektā daļa noteic, ka CVK atsaka Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju, ja:

1) iniciatīvas grupa neatbilst šā panta otrās daļas prasībām;

2) Satversmes grozījumu projekts pēc formas vai satura nav pilnībā izstrādāts.

[3] Likuma 23. panta sestā daļa paredz, ka CVK, lemjot par iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu var pieprasīt šā jautājuma izlemšanai vajadzīgās ziņas, paskaidrojumus un atzinumus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī pieaicināt ekspertus.

[4] CVK 2026. gada 22. aprīlī saņemts Saeimas Juridiskā biroja (turpmāk – Juridiskais birojs) viedoklis, ka likumprojektu var atzīt par pilnībā izstrādātu likumprojektu Satversmes 78. panta izpratnē.

Juridiskais birojs 2026. gada 30. aprīlī sniedza CVK papildus viedokli, kurā norādīts, ka Satversmes 73. pants ir tulkojams ne vien gramatiski, bet arī sistēmiski un teleoloģiski atbilstoši tā mērķiem un Satversmes vienotības principam. Juridiskais birojs vērsa uzmanību, ka, vērtējot

attiecīgo likumprojektu, ir būtiski izvērtēt tā mērķi un regulējumu, proti, noskaidrot, vai tas būtiski ietekmē spēkā esošo nodokļu (obligāto maksājumu) sistēmu un valsts budžetu.

Likumprojekts ir pilnīgi izstrādāts, ja tas atbilst formas un satura prasībām. Formas prasības jāpiemēro tā, lai izslēgtu tikai acīmredzami nepiemērojamus projektus, savukārt pēc satura likumprojekts nav pieļaujams, ja tas paredz neregulējamus jautājumus vai būtu pretrunā ar Satversmi vai starptautiskajām saistībām.

Centrālā vēlēšanu komisija var nereģistrēt likumprojektu tikai tad, ja tas acīmredzami nav pilnīgi izstrādāts pēc satura.

Papildinātajā Juridiskā biroja viedoklī norādīts, ka Satversmes 78. pants mērķis ir nodrošināt pilsoņu iespēju īstenot likumdošanas tiesības, kas noteiktas Satversmes 64. pants. Tas izslēdz tikai tādus likumprojektus, kuri pēc pieņemšanas nevarētu tikt piemēroti vai sasniegt savu mērķi.

Likumprojektā nav ietverti jautājumi par jaunu obligāto maksājumu ieviešanu, esošo maksājumu atcelšanu vai to likmju maiņu, bet ir paredzēts jauns princips – fondēto pensiju shēmas dalībnieku tiesības noteiktos gadījumos rīkoties ar savu uzkrāto pensijas kapitālu. Tāpat norādīts, ka likumprojekta ietekme uz valsts budžetu, tostarp speciālo pensiju budžetu, pirmšķietami nav saskatāma. Vienlaikus uzsvērts, ka likumprojekta nodošana tautas nobalsošanai ir vērtējama, ciktāl attiecīgais regulējums neprasa specifisku aprēķinu izdarīšanu un pats par sevi nerada nozīmīgu finansiālu ietekmi.

[4] CVK 2026. gada 24. aprīlī saņemts Labklājības ministrijas (turpmāk – LM) viedoklis, ka iesniegtais likumprojekts neatbilst pilnīgi izstrādāta likumprojekta prasībām un ir pretrunā spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam. LM uzsver, ka valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir uzskatāmas par nodokli, līdz ar to izmantošana nav saistāma ar tiešu atlīdzinājumu personai, kā arī saskaņā ar Satversmes 73. pantā noteikto tautas nobalsošanai nav nododami likumi par nodokļiem.

LM skaidro, ka sociālās apdrošināšanas sistēma balstās uz solidaritātes principu un līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas gadījumos, savukārt likumprojekts paredz izmantot pensiju 2. līmeņa kapitālu neatbilstoši šim mērķim. Tāpat tiek norādīts, ka pensiju 2. līmeņa uzkrājums nav uzskatāms par personas brīvi izmantojamu īpašumu.

Vienlaikus LM ieskatā likumprojekta anotācijā nepamatoti norādīts, ka tam nebūs ietekmes uz valsts budžetu, jo paredzētās izmaiņas var samazināt pensiju apmērus, palielināt sociālās palīdzības nepieciešamību un radīt papildu slogu valsts budžetam.

LM uzskata, ka likumprojekts ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem sociālās apdrošināšanas un nodokļu jomā un neatbilst pilnīgi izstrādāta likumprojekta kritērijiem.

[5] CVK 2026. gada 30. aprīļa sēdē Iesniedzēja pārstāvis Ringolds Balodis uzturēja lūgumu par likumprojekta reģistrēšanu. Savukārt LM pārstāvji uzturēja 2026. gada 24. aprīļa LM viedokli un paskaidroja, ka likumprojekts nākotnē radīs ietekmi uz valsts budžetu un vecuma pensijas apmēru.

[6] CVK 2026. gada 6. maijā saņemts Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) viedoklis, ka likumprojekts var radīt būtisku ietekmi uz valsts budžetu un pensiju sistēmas ilgtspēju, jo iespēja brīvprātīgi izņemt pensiju 2. līmeņa kapitālu var palielināt valsts izdevumus nākotnē, pieaugot to personu skaitam, kurām jānodrošina minimālā vecuma pensija no valsts līdzekļiem. FM uzskata, ka likumprojekta anotācijā nepamatoti norādīts uz ietekmes neesamību uz valsts budžetu, tādēļ nepieciešami detalizēti finanšu aprēķini un fiskālās ietekmes izvērtējums, vienlaikus norādot, ka jebkurš izdevumu pieaugums būtu kompensējams, ievērojot fiskālās disciplīnas prasības. FM pārstāvji 2026. gada 6. maija CVK sēdē uzturēja FM viedokli, uzsverot likumprojekta iespējamo negatīvo fiskālo ietekmi un nepieciešamību pēc padziļināta izvērtējuma. FM pārstāvis pauda viedokli, ka likumprojekta pieņemšanas gadījumā pensiju sistēma turpinās darboties, bet bez izvērtējuma nespēj prognozēt, vai likumprojekta pieņemšanas gadījumā būs jāveic grozījumi citos likumos. Pensiju 2. līmeņa uzkrājums šobrīd ir personificēts.

[7] Izvērtējusi likumprojektu, ņemot vērā Juridiskā biroja, LM un FM viedokli un noklausījusies Iesniedzēja pārstāvja, LM un FM argumentus, CVK **konstatē:**

[7.1] Latvijas Republikas Satversmes 64. pants noteic, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Savukārt 78. pants paredz, ka "ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai". Satversmes 73. pantā ir noteikts, kādus jautājumus nevar nodot tautas nobalsošanā — "tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm".

[7.2] CVK pienākumi un tiesības ir noteikti likumā "Par Centrālo vēlēšanu komisiju". Minētā likuma 4. pants nosaka, ka CVK nodrošina Saeimas vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma, Pašvaldības domes vēlēšanu likuma un likuma "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" izpildi, kā arī šo likumu vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolē šo likumu precīzu izpildi.

[7.3]**CVK ir jāpārliecinās, ka iesniegtais likumprojekts pēc formas un satura ir pilnībā izstrādāts**. Ja tas kaut vai kādā daļā neatbilst jēdzienam *pilnībā izstrādāts*, tad šo trūkumu novērst nav iespējams un jāatzīst, ka likumprojekts kopumā neatbilst Satversmes 78. panta prasībām. Tādējādi likumprojekta saturam un kvalitātei jau sākotnēji jābūt tādai, ka tas ir tiesiski derīgs, lai par to balsotu Saeima vai tauta.[1] Pilsoņu kopuma iniciēts likuma vai Satversmes grozījumu projekts ir likumprojekts. Tādēļ tam jāatbilst tiem pašiem kritērijiem, kuriem jāatbilst jebkuram normatīvajam aktam, lai tas būtu piemērojams.[2] Vajadzība jau sākotnēji ievērot likumprojektam nepieciešamās formas un satura prasības ir pamatota ar to, ka pēc likumdošanas iniciatīvas nodošanas CVK tā negrozītā veidā tiek nodota parakstu vākšanai turpmākajai likumprojekta virzībai. Likumdošanas iniciatīvas īstenošanas kārtība demokrātiskā un tiesiskā valstī ir nepieciešama, lai nodrošinātu tautas gribas izteikuma īstumu un derīgumu, samazinot iespēju prettiesiskā veidā ietekmēt tautas likumdošanas procesu un tādējādi aizsargājot demokrātiskas valsts iekārtu.

[7.4] Kritērijs tam, ka likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam *pēc formas*, saprotams tādējādi, ka Satversmes grozījumu projektam jābūt noformētam likumprojekta veidā. To paredz Saeimas kārtības ruļļa 79. panta pirmās daļas 5. punkta otrais teikums. Tādējādi likumprojektam ir jābūt noformētam atbilstoši likumprojekta noformēšanai izvirzītajām prasībām. Juridiskās tehnikas prasības, sagatavojot normatīvo aktu projektus, ietvertas Ministru kabineta 2009. gada 3. februāra noteikumos Nr. 108 "Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi". Tātad vēlētāju iesniegts Satversmes grozījuma vai likuma ierosinājums, kurš nav noformēts likumprojekta veidā, būtu atzīstams par tādu, kas nav pilnīgi izstrādāts no formas viedokļa.[3]

[7.5] Vērtējot, vai likumprojekts ir pilnībā izstrādāts pēc formas, CVK neatrod nepilnības, kuru dēļ likumprojektu nevarētu uzskatīt par pilnīgi izstrādātu pēc formas.

[7.6] Kritērijs, ka likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam *pēc satura,* saprotams šādi — lai tiesību sistēma varētu funkcionēt, tā būtu efektīva un varētu tikt piemērota, tā nedrīkst būt pretrunīga. Tādēļ jebkuram likumam pēc sava satura ir jāiekļaujas tiesību sistēmā. Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās normas tulkojamas sistēmiski.[4] Augstākā tiesa ir atzinusi, ka projekts nav pilnīgi izstrādāts, ja tas radītu pretrunu tiesību sistēmā, jo īpaši, ja tas neatbilstu Satversmes normām (ne vien Satversmes tekstam, bet arī nerakstītajiem vispārējiem tiesību principiem un pamatvērtībām, uz kurām Satversme balstās).[5]

---

[1] Skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 2. marta sprieduma lietā Nr. SA-1/2020 8. punktu.

[2] Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. SA-3/2014 8. punktu.

[3] Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01, 18.3. punkts.

[4] Skat. Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā Nr. 2002-04-03 un Satversmes tiesas 2008. gada 21. oktobra spriedumu lietā Nr. 2008-02-01.

[5]Senāta 2014. gada 28. marta spriedums lietā Nr. SA-3/2014., Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 287. lpp.

Satversmes tiesa lietas Nr. 2013-06-01 sprieduma 14.3. punktā atzinusi, ka CVK jāreģistrē ikviens vēlētāju iesniegts likumprojekts, izņemot reizes, kad projekts acīmredzami nav pilnībā izstrādāts.

[7.7] Līdz ar to, lai noteiktu, vai likumprojekts ir pilnībā izstrādāts pēc satura, CVK cita starpā jāpārbauda, vai likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā nenonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām.

[8] CVK ir pārliecinājusies, ka Iesniedzējs ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta politiskā partija "LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ" reģ. Nr. 40008310156, un atbilst Likuma 23. panta otrās daļas 1. punkta prasībām, un ir tiesīgs iesniegt likumprojektu reģistrācijai, lai uzsāktu parakstu vākšanu.

[9] Izvērtējot likumprojektu, CVK konstatē, ka likumprojekts pēc formas un satura ir pilnībā izstrādāts.

CVK secina, ka likumprojekts nerada pretrunas kopējā tiesību sistēmā, kā arī tā pieņemšanas gadījumā nenonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām.

CVK uzskata, ka likumprojekts neskar tādus jautājumus, uz kuriem attiecas Satversmes 73. pantā noteiktais ierobežojums attiecībā uz tautas nobalsošanu, jo tas nav budžets un neparedz jaunu obligāto maksājumu ieviešanu, esošo maksājumu atcelšanu vai to likmju maiņu.

CVK ņem vērā, ka 1999. gada 13. novembrī notika tautas nobalsošana par likuma "Grozījumi likumā "Par valsts pensijām"" atcelšanu un 2008. gada 23. augustā — par likumprojekta „Grozījums likumā „Par valsts pensijām"" pieņemšanu, kā arī 2011. gadā no 18. maija līdz 16.jūnijam notika parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai par apturētiem likumiem „Grozījums likumā „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"" un „Grozījumi likumā „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam"", kas apliecina, ka šāda veida jautājumi praksē ir tikuši virzīti tautas gribas noskaidrošanai.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz likuma "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" 23. panta ceturtās daļas 1. punktu, CVK **nolemj:**

reģistrēt politiskās partijas "LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ" reģ. Nr. 40008310156, iesniegto likumprojektu "Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā".

Pielikumā:
1) likumprojekts "Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā" uz 2 (divas) lapām;
2) likumprojekta anotācija uz 3 (trīs) lapām.

Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētājs Māris Zviedris

Centrālās vēlēšanu komisijas
sekretārs Ritvars Eglājs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU